

LECTURES

Tria personal

per Vicenç Llorca

Carson McCullers
Frankie Addams
Traducció de Jordi Martín Lloret
Empúries, Barcelona, 2009.

Carson McCullers
Frankie Addams

Vaig descobrir Carson McCullers el 1989, quan vaig encetar la traducció al català de *Reflections in a Golden Eye* (*Reflexos en un ull daurat*), que aparegué a l'editorial Columna el 1991. Una anècdota important és que en vaig escriure la versió catalana durant el servei militar a Ceuta. Vist en perspectiva, l'ambient de la caserna en què em trobava em va ajudar a comprendre encara més l'atmosfera militar que envolta els temes cabdals de la novel·la. Això va convertir la traducció de McCullers en un fet molt especial. Des de llavors, vaig quedar atrapat per la barreja de lirisme i introspecció

psicològica amb què l'autora aborda l'ànima humana, dosificant amb mestratge expectativa i realitat, ensomni i situació, tendresa i crueltat. Quina força verbal des d'un pla aparentment discret de retòrica! Quina agudes expressiva en la persecució dels secrets més íntims del comportament humà! Sí, no cal dir que Carson McCullers va passar a figurar entre els meus escriptors predilectes del segle XX.

Per aquest motiu, la publicació per primera vegada en català de *Frankie Addams* (el títol original anglès és *The Member of the Wedding*) cal celebrar-la com es mereix: apuntant-la com una obra important que calia tenir traduïda a la nostra llengua. La novel·la ens endinsa en el món interior d'una adolescent de dotze anys, Frankie, el dia que es casa el seu únic germà, Jarvis. Òrfena de mare, amb una relació distant amb el pare i una vida solitària al poble, ens apareix al costat de dos personatges més: la cuinera negra, Berenice, i el cosí germà, John Henry, de sis anys. Ara bé, l'argument és el de menys. Allò vertaderament significatiu rau en l'ocasió d'assistir a l'expressió de la vida des d'una psicologia femenina extremadament sensible. Així, la Frankie, com a bona adolescent, es reflecteix al mirall com «un monstre enorme, amb les espatlles estretes i les cames massa llargues» i amb un aspecte masculí: «Duia uns *shorts* blaus de fer esport i una samarreta d'home, i anava descalça. S'havia tallat els cabells com un noi...» O bé, a l'escena de la cuina on els tres personatges juguen a cartes, la Frankie es veu afectada pels dibuixos que el seu germà ha fet a les parets: «Allò donava a la cuina un aspecte boig, com si fos una habitació d'una casa de bojos. I ara la vella cuina feia posar malalta la Frankie. Ella no sabia quin nom tenia allò que li havia passat, però notava com el cor encongint li batgeva contra la vora de la taula. –Sens dubte el món és petit –va dir. –Per què ho dius, això? –Volia dir precipitat –va dir la Frankie–. El món és precipitat.»

Aquesta apropiació de la bellesa en l'obra de McCullers –nascuda a Columbus, Georgia, el 1917, com a Lula Carson Smith– va arrencar el 1940 amb *El cor és un caçador solitari*, obra que la va convertir en una autora precoç i en una ferma promesa de les lletres nord-americanes. Això quedà confirmat un any més tard amb la ja esmentada *Reflexos en un ull daurat*. Arribà poc després, el 1946, la novel·la que comentem, *Frankie Addams*, i va reblar el seu corpus novel·lístic amb *La balada del cafè trist* (1951) i *Relotge sense busques* (1961). La seva darrera col·lecció de relats aparegué pòstumament (l'autora va morir el 1967) sota el títol de *The Mortgaged Heart* (1971).

Destaquem finalment que va veure la versió cinematogràfica d'algunes de les seves obres, alhora que, gràcies al suport del seu amic Tennessee Williams, va adaptar al teatre *Frankie Addams*. Precisament va ser el dramaturg nord-americà qui va afirmar, després de llegir aquesta novel·la, que Carson McCullers «era la més gran novel·lista vivent a l'Amèrica del Nord».

F. Scott Fitzgerald
Contes de l'era del jazz
Traducció de Xavier Pàmies
Edicions 62, Barcelona, 2009.

Nascut a Minnesota el 1896 i mort a Hollywood el 1940, amb F. Scott Fitzgerald tornem a trobar, com en el cas de Carson McCullers, tota una referència per a les lletres nord-americanes contemporànies. El 1920 hi entrà per la porta gran amb la novel·la *Aquest costat del paradís*. Ara bé, tot i l'impacte dels seus títols, no va ser un autor gaire prolix en el gènere novel·lesc. Així, dos anys més tard aparegué *The Beautiful and Damned* i el 1926 la cèlebre novel·la *El gran Gatsby*, que fou adaptada al cinema. Recordem finalment *Tendra és la nit*, publicada ja la dècada dels trenta (1934).

En el gènere que sí que es va mostrar productiu en termes quantitius

D'entre els contes, destaquem «El diamant que tenia la mida del Ritz», considerat per una part de la crítica un dels seus millors relats, i «El curiós cas d'en Benjamin Button», que està d'actualitat perquè va donar peu a un film dirigit per David Fincher. Segons el mateix F. Scott Fitzgerald, el conte està inspirat en un comentari de Mark Twain, que es lamentava que la millor part de la vida fos al començament i la pitjor al final: «Jo he tractat –diu l'autor– humilment de posar a prova la seva hipòtesi aplicant-la a una sola persona en un món absolutament normal.»

Si el jazz és important en F. Scott Fitzgerald, també ho és el cinema, ja que no endebades va fer nombrosos guions, especialment per a la Metro-Goldwyn-Mayer. Dos aspectes que recorren la vida, l'obra i l'època d'aquest narrador nord-americà.

és en el contístic. Se'n coneixen més de cent seixanta relats, aplegats en sis volums, i els títols pòstums *Last Tycoon* (1941) i *The Crack-Up* (1945). En aquest context, F. Scott Fitzgerald va fer una antologia significativa de contes al recull *Tales of the Jazz Age*, que va veure la llum el 1922.

«Tot demanant disculpes per aquest índex inversemblant, deixo aquests contes de l'era del jazz a les mans d'aquells qui llegeixen sense deixar de córrer i corren sense deixar de llegir.» D'aquesta manera tan humorística l'autor posava el punt final a la presentació de l'antologia, comentada per ell mateix amb unes anotacions que ens expliquen els motius i els contextos dels relats, mentre esdevenen en si mateixos petits contes. Entre els múltiples aspectes que el lector pot trobar en aquesta obra, destaquem la presència del jazz. Símbol d'època, el seu so posa banda sonora a un temps: el de l'anomenada «generació perduda», que va plasmar el canvi del segle XIX al XX, que va viatjar incessantment a París i a la Riviera, que va retratar literàriament la societat occidental d'entreguerres i que va furnir històries cinematogràfiques per mitjà de novel·les, guions i biografies.

Lladre d'amor i altres narracions
Recull de contes del premi
Vent de Port 2008
Pagès Editors, Lleida, 2009.

Parlar de consolidació en projectes literaris no és, dissortadament, la cosa més habitual. Per sort, l'associació cultural La Casa del Sol Naixent, de Tremp, ha sabut donar vida, i sedimentar-la des de 1994, a la idea d'un premi de narrativa curta que té diversos elements de singularitat. Potser el principal rau en el fet de tenir un guanyador que acompanyen una quinzena de finalistes, les obres dels quals conformen un volum publicat per Pagès Editors. Amb aquesta fórmula s'ha aconseguit un doble efecte: d'una banda, donar sortida al guanyador –el títol del relat del qual esdevé el del volum– i, d'una altra, animar un bon nombre de participants any rere any. Des de tots els punts dels Països Catalans hi arriben textos que cobreixen tots els estils de narrativa curta i totes les generacions. A més, el llibre sempre és encapçalat pel pròleg d'un escriptor pertanyent al jurat, alhora que l'edi-

ció es veu enriquida per la il·lustració dels contes a càrrec de diversos artistes.

El premi de la quinzena edició ha estat per a l'escriptor valencià Manel Joan i Arinyó (Cullera, 1956) amb la narració que dona títol al conjunt: «Lladre d'amor», i que va acompanyada d'una bella il·lustració de Gustau Chalamanch. El conte planteja el caràcter interpretatiu de la realitat a partir de tres personatges que veuen de manera diferent la mateixa història. L'acompanyen en aquesta ocasió catorze finalistes. Es tracta de: Victòria Abad (Arenys de Mar, 1961), Carme Ballús (les Franqueses del Vallès, 1955), Josep Barcons (Clariana de Cardener, 1978), Lluís Carbó (l'Escal, 1965), Jordi Cortés (Barcelona, 1960), Jordi Dausà (Cassà de la Selva, 1977), Anna Folch (Barcelona, 1939), Josep Masanés (Maó, 1967), Flors Moreno (Tremp, 1974), Montserrat Pallarés (Badalona, 1972), Raquel Pícolo (Cerbí, 1961), Josep Solés (Girona, 1964), Mercè Ubach (Barcelona, 1965) i Estel Vilar (Cantonigròs, 1983).

En un moment en què editar relat curt en català és força difícil, aquesta edició promoguda pel premi Vent de Port, de Tremp, representa

una aportació anual en què, a més, molts autors disposen de l'oportunitat de donar-se a conèixer. Esperem que els vents del Pirineu continuïn donant força a aquest entrançable premi en què tinc el plaer de posar un granet de sorra des del jurat juntament, en aquesta edició, amb Ada Castells, Marta Rollan, Joan Carretero i Jordi Mir.

Josep M. Ripoll
Dir
Proa, Barcelona, 2009.

Ara fa quatre anys, saludava des d'aquesta mateixa secció l'aparició del poemari de Josep M. Ripoll *Dels marges*. Llavors destacava la voluntat de bellesa i l'exercici d'honestedat expressiva amb què Ripoll encetava definitivament –abans li coneixíem una edició privada i poemes esparsos en revistes i publicacions diverses– la seva trajectòria poètica. Ara, la publicació de *Dir* dins la col·lecció «Óssa Menor» confirma la qualitat del primer llibre i la fa créixer cap a altres àmbits temàtics. De fet, el jurat del premi Ciutat de Terrassa Agustí Bartra així ho va entendre quan va concedir-li el guardó l'any passat.

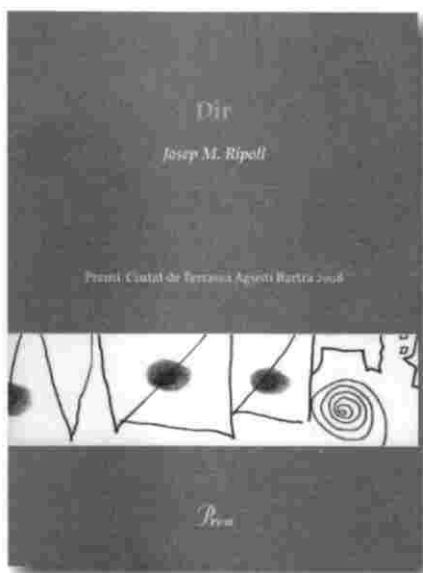
El llibre s'organitza en tres parts. La primera entronca directament amb *Dels marges*. Tot aprofundint la ironia com a recurs de distanciament entre la realitat i el jo poètic, Ripoll planteja pretextos que esdevenen motius per a la construcció de metàfores que expressen l'experiència de viure. Així, l'obsessió per tapar el blanc de la paret amb quadres, llibres, fotos, etc. –«L'omplim sempre de llibres i de quadres, / de fotos de morts que ens criden / i de vius a qui cridarem nosaltres»– esdevé la paradoxa d'una veritat, «i defugim el blanc de la paret, / únic mirall possible». A l'esplèndid poema «Navalla» confronta la seguretat de l'afaitat amb màquina davant el perill d'afaitar-se amb navalla, i compara el procés amb l'elecció de poètica per acabar

afirmant que «de vegades somnio en el perill / de la fulla lluent ran de la pell: / en el risc d'un esplèndid / poema en vers lliure / que apunti afilat a les consciències / i esquitxi pica i mirall».

La segona part s'estructura en els quatre colors que, seguint la citació de Foix, «aparien el món», i que posen de manifest dos aspectes cabdals: la lluita contra els grisos i els colors terrosos del dia a dia i, d'una altra banda, la recerca del matís en l'expressió de la realitat, «em passa a mi, que la vida m'assalta / amb

el llistat no es tanca / i ens podem creure forts perquè tenim / un dels consols dels dèbils: / que haurem pogut, malgrat tot, dir». Ara bé, hi ha una regla d'or que obliga el poeta a tancar el llibre amb el verb acabar, «tot i que persistim en la recerca, / mai no podem acabar».

Poesia moderna, doncs, sense pretensions de modernitat. Un dels aspectes que comparteixo amb Josep M. Ripoll és l'assumpció de les tradicions simbolista i avantguardista per assumir un discurs poètic de l'home contemporani més enllà de la pràctica de l'anomenada poesia de l'experiència. Al capdavall, restablir un discurs de la nostra emoció com a persones que vivim amb passió el nostre temps tot aprofitant amb llibertat les fites assolides pel segle XX i, en canvi, deixant de banda alguns dels lligams i prejudicis estètics que ja pertanyen definitivament al passat.

els tons inconcrets de tants matisos / que no els sabria dir». Aquesta intensa reflexió obre camí a una esplèndida tercera part, caracteritzada per tenir cada poema com a títol un infinitiu que sembla conjugar-se per mitjà dels versos. Així el poeta ens proposa parlar, continuar, caure, callar –magnífica, aquesta composició–, estrènyer, sobreviure, actuar, seure, oblidar, escriure, rimar, perdonar –extraordinària recreació cinematogràfica en clau de *western*–, construir, salvar –encertada expressió de l'art com a il·lusió de perdurar–, per acabar amb el verb dir, «encara que ens sembli que hem conjugat tots els verbs, / sabem que